

بررسی اثرات کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی بر هزینه های نمایندگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

محمد نمازی *

غلامرضا رضایی **

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی اثرات کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی بر هزینه های نمایندگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. از این رو، پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخی برای این پرسش است که آیا بین کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی شرکتها و هزینه های نمایندگی آنها رابطه معناداری وجود دارد؟ به این منظور، از نسبت هزینه های عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی ها و نسبت کیوتوبین به عنوان معیارهای هزینه های نمایندگی استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش شامل ۶۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که در بازه زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفته است. از تحلیل های آماری رگرسیون خطی چند متغیره برای آزمون فرضیه های پژوهش استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان دهنده آن است که بین کیفیت اقلام تعهدی، کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و مربوط بودن اطلاعات مالی با معیارهای هزینه های نمایندگی (شامل نسبت هزینه های عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی ها و نسبت کیوتوبین) رابطه معکوس معناداری وجود دارد. واژگان کلیدی: کیفیت اقلام تعهدی، کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد، مربوط بودن، هزینه های نمایندگی.

* استاد حسابداری دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول) mnamazi@rose.shirazu.ac.ir

** دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه شیراز

مقدمه

با پذیرفتن دیدگاه نمایندگی کلاسیک، پس از جدایی مالکیت از مدیریت شرکت‌ها، مسأله تضاد منافع بین مدیریت و سهامداران مطرح شد. برای سالیان زیادی در گذشته، اقتصاددانان تصور می‌کردند که تمامی گروه‌های مربوط به یک شرکت سهامی مانند مدیران و سهامداران برای یک هدف مشترک فعالیت می‌کنند. اما از سال ۱۹۶۱ موارد بسیاری از تضاد منافع بین گروه‌ها و چگونگی مواجهه شرکت‌ها با این گونه تضادها به وسیله اقتصاددانان مطرح شده است. این موارد به‌طور کلی در حسابداری مدیریت به نظریه نمایندگی مشهور است (جنسن^۱ و مک‌لینگ^۲، ۱۹۷۶). هسته اصلی نظریه نمایندگی بر این فرض استوار است که مدیران به‌عنوان نمایندگان سهامداران ممکن است به‌گونه‌ای عمل نمایند یا تصمیم‌هایی را اتخاذ کنند که لزوماً در راستای به حداکثر رساندن ثروت سهامداران نباشد. بسیاری از پژوهش‌های پیشین (به‌عنوان نمونه، هریسون^۳ و هارل^۴، ۱۹۹۳؛ هارل و هریسون، ۱۹۹۴؛ تاتل و همکاران^۵، ۱۹۹۷؛ بوث^۶ و اسپالز^۷، ۲۰۰۴) نشان داده‌اند که در صورت وجود مشکلات نمایندگی، امکان اتخاذ تصمیمات عملیاتی از سوی مدیران که در راستای حداکثر کردن منافع سهامداران و شرکت باشد، وجود ندارد. بنابراین، براساس نظریه نمایندگی باید در خصوص محافظت سهامداران از تضاد منافع، سازوکار کنترلی یا نظارتی کافی ایجاد شود. در این راستا، موضوع شفافیت صورت‌های مالی و کیفیت افشای اطلاعات ارائه شده در آن، به‌عنوان یک راهکار عملی مورد توجه قرار گرفته است (حساس‌یگانه و خیرالهی، ۱۳۸۷).

به‌طور کلی مکانیزم‌های کنترل شرکت‌ها، ابزاری برای همسو نمودن عملکرد مدیران در جهت منافع سرمایه‌گذاران می‌باشند. برخی از این مکانیزم‌ها عبارتند از مکانیزم‌های داخلی از قبیل طرح‌های تشویقی مدیران و نظارت هیأت مدیره و مکانیزم‌های خارجی از قبیل نظارت بستانکاران و سهامداران، رقابت در بازار محصول و قوانین اوراق بهادار (باشمن^۸ و اسمیت^۹، ۲۰۰۱). کیفیت بالای اطلاعات حسابداری مالی نیز منجر به کاهش

-
1. Jensen
 2. Meckling
 3. Harrison
 4. Harrell
 5. Tuttle et al.
 6. Booth
 7. Schulz
 8. Bushman
 9. Smith

عدم تقارن اطلاعاتی می‌گردد و می‌تواند به‌عنوان یک مکانیزم کنترلی برای نظارت بر مدیران به کار گرفته شود (باشمن و اسمیت، ۲۰۰۱). عدم تقارن اطلاعاتی به وضعیتی اطلاق می‌شود که آگاهی مدیران از فعالیت‌های شرکت نسبت به سهامداران و سرمایه‌گذاران بالقوه و سایر ذی‌نفعان بیشتر است. چنین عدم تقارن اطلاعاتی موجب بروز مشکلاتی نظیر مخاطره اخلاقی و انتخاب نادرست می‌شود (نمازی، ۱۹۸۵). بنابراین، به‌منظور حفظ منافع سهامداران و سایر افراد ذی‌نفع، افشای اطلاعات با کیفیت ضرورت یافته و از سه جنبه زیر حائز اهمیت است (حساس‌یگانه و نادای‌قمی، ۱۳۸۵):

۱. صورت‌های مالی گمراه‌کننده و اطلاعاتی که حقایق با اهمیت آن حذف شده است، در اختیار سرمایه‌گذاران قرار نخواهد گرفت.
۲. با فرض کارایی بازار در حالت نیمه قوی، سرمایه‌گذاران خرد از طریق قیمت منصفانه اوراق بهادار که بیانگر کلیه اطلاعات عمومی افشا شده است، مورد حمایت قرار می‌گیرند.
۳. افشای عمومی و با کیفیت اطلاعات، شرایط نظارت عالی بر عملکرد را فراهم می‌کند.

با توجه به مطالب پیش‌گفته در خصوص اهمیت اطلاعات مالی و جدایی نقش مالکیت از مدیریت، پژوهش حاضر به بررسی تجربی اثرات بهبود کیفیت داده‌های مالی ارائه شده از طریق صورت‌های مالی (صورت‌های مالی اساسی و یادداشت‌ها) بر کاهش هزینه‌های ناشی از تفکیک مالکیت از مدیریت (هزینه‌های نمایندگی) می‌پردازد. بنابراین، این پژوهش با هدف پاسخ به این سؤال انجام شده است که: آیا بهبود کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی بر هزینه‌های نمایندگی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر دارد؟ با انجام این پژوهش می‌توان نشان داد که آیا با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ایران، بهبود در کیفیت اطلاعات ارائه شده از سوی شرکت‌ها منجر به افزایش اعتماد مالکان و اعتباردهندگان نسبت به مدیران شرکت‌ها می‌شود؟ و در نتیجه هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاهش پیدا کرده و باعث رشد و رونق اقتصادی بورس اوراق بهادار می‌گردد؟

مبانی نظری پژوهش

اطلاعات، نقش حیاتی را در اداره و بهره‌برداری از بازارهای مالی ایفا می‌کند. تقاضا برای گزارشگری مالی و افشای اطلاعات از عدم تقارن اطلاعاتی و تعارضات نمایندگی بین مدیران و سرمایه‌گذاران بیرونی ناشی شده است (هیلی^۱ و پالپو^۲، ۲۰۰۱، نقل از چنگ و همکاران^۳، ۲۰۱۳). ارتباط بین سهامداران و مدیران شرکت مملو از تضاد منافی است که از جدایی مالکیت و کنترل، تفاوت اهداف سهامداران و مدیران، و عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران ناشی می‌شود (دی^۴، ۲۰۰۸). این تضاد منافع به وسیله نظریه نمایندگی بیان می‌شود.

به‌طور کلی نظریه نمایندگی بر دو جزء از قرارداد بین مالک و نماینده تمرکز می‌کند. مورد اول، تمرکز بر ساختار انگیزشی پاداش به نماینده (مدیریت) است. مورد دوم، دسترسی به اطلاعات قابل استفاده برای بررسی این موضوع که آیا نماینده به سطح عملکرد مورد نظر برای پرداخت پاداش دست یافته است (سیستم اطلاعات مورد استفاده برای نظارت بر عملکرد مدیریت)، می‌باشد (بیآدین، ۲۰۰۸). هم‌چنین، سهامداران قدرت محاسباتی و پیش‌بینی آینده و دریافت اطلاعات از نماینده و سیستم حسابداری یا نمایندگی را دارند و بر اساس اطلاعات قابل ملاحظه یا قابل بررسی با نماینده، قرارداد منعقد می‌کنند و پرداخت به نماینده، بر اساس این اطلاعات می‌باشد (نمازی، ۱۳۸۴). بنابراین، یکی از مواردی که در قراردادهای بین طرفین مطرح می‌شود، اطلاعاتی است که باید از سوی نماینده یا مدیر به مالک (مالکان) ارائه شود.

افزون بر این، گزارشگری مالی و افشای اطلاعات یکی از ابزارهای مهم بالقوه برای مدیریت در خصوص برقراری ارتباط بین عملکرد شرکت و نظارت به‌وسیله سرمایه‌گذاران بیرونی است (من^۵، ۲۰۱۰). واتز^۶ و زیمرمن^۷ (۱۹۸۶) استدلال کرده‌اند که در قراردادهای بین شرکت و سایر گروه‌ها از اطلاعات حسابداری برای کاهش هزینه‌های نمایندگی از طریق کمک به بهبود فرآیند نظارت و تنظیم قراردادها، استفاده می‌شود.

1. Healy
2. Palepu
3. Cheng et al.
4. Dey
5. Man
6. Watts
7. Zimmerman

با توجه به مطالب پیش گفته، می توان دریافت که شفافیت اطلاعات مالی، مرکز توجه مدل های هزینه های نمایندگی هستند؛ اما با این حال، هنوز اطلاعات تجربی اندکی در مورد نقش شفافیت اطلاعات در رسیدگی به تعارضات نمایندگی ناشی از واگذاری مدیریت شناخته شده است (ایدلن و همکاران^۱، ۲۰۱۱). در این راستا، پژوهش های اندکی به بررسی نقش شفافیت و ارائه اطلاعات مالی با کیفیت در کاهش هزینه های نمایندگی پرداخته اند (به عنوان نمونه، چوآننگ و همکاران^۲، ۲۰۱۰؛ b, a؛ و ایدلن و همکاران، ۲۰۱۱). بسیاری از پژوهش های انجام شده با توجه به ارتباط بین کیفیت اطلاعات مالی و عدم تقارن اطلاعاتی، به بررسی تعارضات نمایندگی پرداخته اند. برای نمونه، باشمن و اسمیت بیان می کنند که کیفیت بالای اطلاعات حسابداری مالی منجر به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می شود و می تواند به عنوان یک مکانیزم کنترلی برای نظارت بر مدیران به کار گرفته شود (باشمن و اسمیت، ۲۰۰۱).

آن (۲۰۰۹) بر اساس تعریف شفافیت حسابداری و گزارشگری مالی از دیدگاه های پاونال^۳ و اسچپیپر^۴ (۱۹۹۹)، بال و همکاران^۵ (۲۰۰۳) و هانتن و همکاران^۶ (۲۰۰۶)، این چنین استدلال می کند که شفافیت بالاتر صورت های مالی استفاده کنندگان این صورت ها را قادر به نظارت کارا تر بر مدیریت، از طریق فراهم کردن اطلاعات مالی عینی و واقعی، می کند و از این طریق منجر به کاهش مشکلات نمایندگی می شود^۷. هم چنین، کوهن بیان می کند که فراهم کردن اطلاعات مالی با کیفیت به احتمال بسیار زیاد باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین شرکت ها و سرمایه گذاران آنها شده و باعث کاهش هزینه های نمایندگی می شود (کوهن^۸، ۲۰۰۳). وجود هزینه های نمایندگی تقاضا برای نظارت را افزایش می دهد و اطلاعات صورت های مالی یک شرکت ممکن است برای کاهش هزینه های نمایندگی استفاده شود (جنسن و مک لینگ، ۱۹۷۶؛ نقل از کوهن، ۲۰۰۳).

1. Edelen et al.

2. Chuang et al.

3. Pownall

4. Schipper

5. Ball et al.

6. Hunton et al.

۷. به عنوان نمونه، پاونال و اسچپیپر شفافیت در گزارشگری مالی را به عنوان "فاش کردن رویدادها، معاملات، قضاوت ها و برآوردهای اساسی در صورت های مالی و کاربردهای آنها" تعریف کرده اند (پاونال و اسچپیپر، ۱۹۹۹: ۲۶۲). برای بررسی بیشتر این موضوع به پاونال و اسچپیپر (۱۹۹۹)، بال و همکاران (۲۰۰۳) و هانتن و همکاران (۲۰۰۶) رجوع شود.

8. Cohen

هیل^۱ و جونز^۲ (۱۹۹۲) نیز با معرفی نظریه نمایندگی-سهامدار^۳ مکانیزم‌های نظارتی را شامل ساختارهای قانونی^۴ افشاهای سالانه مورد نیاز، سازمان‌های فروشنده اطلاعات^۵ مانند خدمات تحلیل‌گران بازار سهام و گزارش‌های مشتریان، و سازمان‌های نظارتی غیرانتفاعی^۶ مانند اتحادیه‌های کارگری می‌دانند^۷ (نقل از آبورایا^۸، ۲۰۱۲). بنابراین، از دیدگاه نظریه نمایندگی-سهامدار نیز اطلاعات به‌عنوان اصلی‌ترین مکانیزم کنترل مدیریت در خصوص جدایی نقش مالکیت از مدیریت و کاهش تعارضات نمایندگی استفاده می‌شود.

در مجموع، اطلاعات مالی منتشر شده به‌وسیله شرکت‌ها به‌عنوان مهم‌ترین ابزار سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل در مورد ارزیابی عملکرد مدیریت و شرکت تشخیص داده شده است و بر طبق واتز و زیمرمن (۱۹۸۶)، صورت‌های مالی دارای نقش کارایی در کاهش هزینه‌های نمایندگی، به‌دلیل اهمیت و نقش گزارشگری مالی در قراردادهای برنامه‌ریزی شده^۹ در خصوص ارزیابی عملکرد مدیریت، دارند. بنابراین در مجموع، براساس مطالب پیش‌گفته انتظار می‌رود که با توجه به نظریه نمایندگی، بهبود کیفیت داده‌های مالی عرضه شده از سوی مدیران شرکت‌ها، به‌عنوان یکی از سازوکارهای نظارتی منجر به کاهش اطلاعات خصوصی و عدم تقارن اطلاعاتی و در نتیجه کاهش مشکلات نمایندگی شود.

پیشینه پژوهش

با مروری بر ادبیات حسابداری در زمینه کیفیت ارائه اطلاعات مالی شرکت‌ها و هزینه‌های نمایندگی، می‌توان قدمت این پژوهش‌ها را در حدود چند دهه تخمین زد. میخائیل و همکاران^{۱۰} (۱۹۹۹) یکی از پیشگامان پژوهش در زمینه کیفیت اطلاعات مالی بوده‌اند. آنان در پژوهش خود نشان دادند که بازار نسبت به اعلام تغییر در سود نقدی شرکت‌های دارای کیفیت سود بالا عکس‌العمل نشان می‌دهد. هم‌چنین، شواهدی تجربی نیز در این خصوص

1. Hill
2. Jones
3. Stakeholder-Agency Theory
4. Legislative Structures
5. Information-Selling Organizations
6. Non-Profit Monitoring Organizations

۷. نظریه نمایندگی-سهامدار دارای یک دیدگاه گسترده‌تری نسبت به نظریه نمایندگی و نظریه سهامدار (Stakeholder Theory) است. برای بررسی این نظریه به هیل و جونز (۱۹۹۲) رجوع شود.

8. AbuRaya
9. Ex-Ante Contracting
10. Mikhail et al.

وجود دارد که در شرکت‌های دارای کیفیت سود بالاتر، میزان سود تقسیمی بین سهامداران بیشتر است (مهدوی و رضایی، ۱۳۹۲).

برخی دیگر از پژوهش‌های انجام شده نشان داده‌اند که بین کیفیت داده‌های مالی و کارایی سرمایه‌گذاری در بازارهای نوظهور، رابطه مثبت وجود دارد (چن و همکاران^۱ ۲۰۱۰)؛ این در حالی است که یکی از پژوهش‌های انجام شده در ایران (ثقفی و عرب‌مازار یزدی، ۱۳۸۹) نشان داده است که هیچ‌گونه همبستگی معناداری بین کیفیت گزارشگری مالی و ناکارایی سرمایه‌گذاری وجود ندارد.

نتایج برخی از پژوهش‌ها در زمینه نظریه نمایندگی نیز نشان داده است که حضور تحلیل‌گران اوراق بهادار به‌عنوان یکی از سازوکارهای کاهش این کشمکش‌ها و تعارضات و به تبع آن کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌باشد (دوکاس و همکاران^۲، ۲۰۰۰). از سوی دیگر برخی از پژوهش‌های انجام شده در خصوص هزینه‌های نمایندگی نشان داده‌اند که با افزایش میزان مالکیت مدیران، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاهش پیدا می‌کند (جلینک^۳ و استورک^۴، ۲۰۰۹). هم‌چنین، شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد حضور سهامداران خارجی در ساختار مالکیت شرکت‌ها باعث افزایش هزینه‌های نمایندگی آنها می‌شود (فرس و همکاران^۵، ۲۰۰۸). با توجه به پژوهش‌های انجام شده در زمینه کیفیت اطلاعات مالی و هم‌چنین هزینه‌های نمایندگی ملاحظه می‌شود که این موضوعات از دیرباز مورد توجه پژوهش‌گران بوده است، اما در زمینه بررسی اثرات کیفیت ارائه اطلاعات مالی بر کاهش هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها، پژوهش‌های تجربی بسیار اندکی انجام شده است؛ این در حالی است که در داخل با توجه به جستجوهای انجام شده، تاکنون پژوهشی که بیانگر تأثیر کیفیت اطلاعات مالی بر هزینه‌های نمایندگی باشد در ادبیات حسابداری مشاهده نشده است. اولین پژوهش انجام شده که به‌طور مشخص به بررسی رابطه بین این دو موضوع پرداخته باشد، به سال ۲۰۱۰ برمی‌گردد.

چوآننگ و همکاران (a,b,۲۰۱۰) از اولین افرادی بودند که در زمینه بررسی رابطه بین کیفیت داده‌های مالی و هزینه‌های نمایندگی به انجام پژوهش تجربی پرداختند. نتایج پژوهش‌های آنان نشان داد که در شرکت‌های دارای کیفیت سود بالاتر، هزینه‌های

1. Chen et al.
2. Doukas et al.
3. Jelinek
4. Stuerke
5. Firth

نماینده‌گی ناشی از کنترل سهامداران و هزینه‌های نمایندگی ناشی از اختیارات مدیریت پایین‌تری می‌باشند. همچنین، در شرکت‌هایی که کیفیت سود مسیر رو به رشد را می‌پیماید، هزینه‌های نمایندگی ناشی از کنترل سهامداران و هزینه‌های نمایندگی ناشی از اختیارات مدیریت مسیر رو به کاهش را طی می‌نمایند.

وی^۱ و چونیان^۲ (۲۰۱۰) در پژوهشی به بررسی رابطه بین افشای داوطلبانه و هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که هنگام وجود هزینه‌های نمایندگی بالاتر مدیران شرکت‌ها کمتر اقدام به افشای داوطلبانه مربوط به پرداخت‌های نقدی عملیاتی خاص می‌کنند. ایدلن و همکاران (۲۰۱۱) نیز به بررسی نقش افشای اطلاعات در حل تعارضات نمایندگی ناشی از واگذاری مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها پرداختند. نتایج پژوهش آنان با استفاده از اطلاعات مربوط به شرکت‌های آمریکایی در بازه زمانی ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۹ نشان داد که شفافیت در ارائه اطلاعات مالی در نشان‌دهی هزینه‌های نمایندگی ناشی از واگذاری مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها عامل بسیار مهمی است. نهایتاً، هوآنگک^۳ و ژانگک (۲۰۱۲) در پژوهش خود به بررسی این سؤال پرداختند که: آیا افزایش افشا واقعاً منجر به کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌شود؟ نتایج پژوهش آنان نشان داد که سرمایه‌گذاری در پروژه‌هایی که منجر به کاهش ارزش شرکت می‌شود در شرکت‌های با سیاست‌های افشای مبهم وجود دارد. هم‌چنین، نتایج پژوهش هوآنگک و ژانگک نشان داد که افشای گسترده اطلاعات، توان استفاده افراد درون‌سازمانی (مدیران) برای استفاده از منابع شرکت به نفع خود را کاهش می‌دهد.

متغیرهای پژوهش

متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقل این پژوهش، معیارهای کیفیت اطلاعات مالی شامل کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی است که در بخش ادبیات نظری به تشریح ماهیت و چگونگی تأثیر آنها بر کاهش هزینه‌های نمایندگی پرداخته شد. در این پژوهش مشابه پژوهش‌های پیشین (به‌عنوان نمونه، چوآنگک و همکاران، ۲۰۱۰، a, b؛ و مشایخی و

1. Wei
2. Chunyan
3. Huang

محمدآبادی، (۱۳۹۰) از کیفیت سود اندازه‌گیری شده به وسیله مدل دیچاو^۱ و دیچو^۲ (۲۰۰۲) به عنوان کیفیت اقلام تعهدی استفاده شده است. مدل مورد استفاده توسط دیچاو و دیچو (۲۰۰۲) برای اندازه‌گیری کیفیت اقلام تعهدی به شرح زیر می‌باشد:

مدل (۱)

$$TCA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1(CFO_{i,t-1} / Asset_{i,t}) + \beta_2(CFO_{i,t} / Aset_{i,t}) + \beta_3(CFO_{i,t+1} / Asset_{i,t}) + \epsilon_{i,t}$$

مقدار باقیمانده () در مدل رگرسیون بالا نشان‌دهنده کیفیت اقلام تعهدی است. بنابراین، در این پژوهش از قدرمطلق مقدار باقیمانده رگرسیون بالا به عنوان اولین معیار کیفیت اقلام تعهدی (EQ1) استفاده خواهد شد. مقدار بالاتر باقیمانده، کیفیت پایین‌تر اقلام تعهدی را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که برای محاسبه کل اقلام تعهدی از فرمول زیر استفاده می‌شود:

$$TCA_{i,t} = (OP_{i,t} - CFO_{i,t}) / Asset_{i,t} \quad \text{مدل (۲)}$$

برخی از پژوهش‌ها نشان داده‌اند که برآورد اقلام تعهدی اختیاری ممکن است به طور با اهمیتی تحت تأثیر عملکرد جاری و گذشته شرکت قرار گیرد (چوآننگ و همکاران، ۲۰۱۰). بنابراین، در این پژوهش نیز مشابه با پژوهش چوآننگ و همکاران (۲۰۱۰)، بر مبنای روش کوتتری و همکاران^۳ (۲۰۰۵)، از کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده برای کنترل اثرات عملکرد شرکت بر کیفیت اقلام تعهدی استفاده می‌شود. مراحل محاسبه کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده به شرح زیر است:

در مرحله اول، کل شرکت‌های عضو نمونه در هر یک از صنایع خاص خود گروه‌بندی می‌شوند؛ دوم، بازده کل دارایی‌ها (ROA) در هر شرکت محاسبه می‌شود؛ سوم، شرکتها در هر گروه بر اساس بازده کل دارایی‌ها با تأخیر زمانی^۴ به پنج بخش تقسیم می‌شوند و سپس میانه باقیمانده رگرسیون بالا در هر بخش محاسبه می‌شود؛ در نهایت، اختلاف بین باقیمانده هر شرکت و میانه باقیمانده هر بخش محاسبه می‌شود. قدرمطلق اختلاف بین

1. Dechow
2. Dichev
3. Kothari et al.
4. Lag Term

باقیمانده هر شرکت و میانه باقیمانده هر بخش به عنوان دومین معیار کیفیت ارقام تعهدی (EQ2) است که بر اساس عملکرد اصلاح شده است. لازم به ذکر است که در این پژوهش بازده کل دارایی‌ها به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$ROA_{i,t} = IBE_{i,t} / TAS_{i,t} \quad \text{مدل (۳)}$$

در خصوص اندازه‌گیری میزان مربوط بودن اطلاعات در این پژوهش، همانند پژوهش اعتمادی و همکاران (۱۳۸۸) و رستمی و همکاران (۱۳۹۰)، آن دسته از ویژگی‌های کیفی، که بیشترین فراوانی را در استانداردها و بیانیه‌های منتشره در خصوص کیفیت اطلاعات مالی و اجزای آن دارند در مدل لحاظ شده‌اند. در این مدل، مربوط بودن اطلاعات از دو زیر مجموعه ارزش پیش‌بینی‌کنندگی و ارزش بازخورد تشکیل شده است. نحوه کمی کردن هر یک از دو زیر مجموعه مربوط بودن اطلاعات به شرح زیر است:

ارزش پیش‌بینی‌کنندگی

پژوهش‌های قبلی نشان داده‌اند که قدرت پیش‌بینی سود بر دامنه قیمت‌های پیشنهادی برای خرید و فروش سهام اثر می‌گذارد (آفلک‌گراوز و همکاران^۱، ۲۰۰۲؛ ایمهوف^۲، ۲۰۰۳؛ و پینکاس^۳، ۱۹۸۳). از این‌رو در این پژوهش مشابه پژوهش رستمی و همکاران (۱۳۹۰) برای اندازه‌گیری ارزش پیش‌بینی‌کنندگی، میزان توانایی اجزای سود جهت پیش‌بینی سود آینده مدنظر قرار می‌گیرد. برای این کار قدرمطلق اشتباهات پیش‌بینی مدل زیر به عنوان معیاری معکوس جهت اندازه‌گیری قدرت پیش‌بینی سودهای جاری استفاده می‌شود:

$$IBE_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 TA_t + e_t \quad \text{مدل (۴)}$$

لازم به ذکر است که در مدل بالا برای همسان‌سازی متغیرها و حذف اثر اندازه شرکت‌ها در نتایج پژوهش، تمامی متغیرها بر حسب میانگین دارایی‌های شرکت استاندارد شده است.

1. Affleck-Graves et al.
2. Imhoff
3. Pincus

ارزش بازخورد (تأییدکنندگی) - در پژوهش حاضر در خصوص اندازه‌گیری ارزش بازخورد اطلاعات از مدل کرمندی^۱ و لیپ^۲ (۱۹۸۷) استفاده شده است. مدل ارائه شده به - وسیله کرمندی و لیپ (۱۹۸۷) به شرح زیر می‌باشد:

$$IBE_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 IBE_{i,t-1} + \epsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۵)}$$

در خصوص به دست آوردن ارزش بازخورد اطلاعات، نیاز به طی سه مرحله می‌باشد. مرحله اول عبارت است از اشتباه پیش‌بینی سود سال‌های بعد، با در نظر گرفتن سود سال جاری. بنابراین، در این مرحله مقدار باقیمانده مدل رگرسیونی پایین محاسبه می‌شود.

$$IBE_{i,t+1} = y_0 + y_1 IBE_{i,t} + \epsilon_{i,t+1} \quad \text{مدل (۶)}$$

مرحله دوم عبارت است از اشتباه پیش‌بینی سود سال‌های بعد، بدون در نظر گرفتن سود سال جاری. بنابراین، در این مرحله مقدار باقیمانده مدل رگرسیونی پایین محاسبه می‌شود.

$$IBE_{i,t+1} = y_0 + y_1 IBE_{i,t-1} + \epsilon_{i,t+1} \quad \text{مدل (۷)}$$

لازم به ذکر است که در مدل‌های بالا برای همسان‌سازی متغیرها و حذف اثر اندازه شرکت‌ها در نتایج پژوهش، تمامی متغیرها بر حسب میانگین دارایی‌های شرکت استاندارد شده است. نهایتاً، در مرحله سوم برای سنجش میزان ارزش بازخورد اطلاعات مالی از تفاوت بین قدرمطلق اشتباهات در برآورد سود سال بعد، قبل و بعد از لحاظ کردن سود سال جاری به شرح فرمول زیر، استفاده شده است.

$$FV_t = [PIE_B - PIE_A] \quad \text{مدل (۸)}$$

متغیرهای وابسته

متغیر وابسته این پژوهش، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها است. جنسن و مک‌لینگ (۱۹۷۶) هزینه‌های نمایندگی را در قالب سه طبقه هزینه‌های نظارت (کنترل)، هزینه‌های

التزام و زیان باقیمانده بیان نموده‌اند. در پژوهش حاضر در خصوص اندازه‌گیری هزینه‌های نمایندگی از معیارهای زیر استفاده شده است:

نسبت‌های کارایی

این نسبت‌ها برای اولین بار به وسیله آننگ و همکاران^۱ (۲۰۰۰) جهت اندازه‌گیری هزینه‌های نمایندگی مورد استفاده قرار گرفت. نسبت‌های مطرح شده به وسیله آننگ و همکاران (۲۰۰۰) عبارتند از:

۱. نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش، که معیاری از افراط‌گرایی مدیریت در انجام مخارج اختیاری است. آن‌ها معتقد هستند که نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش، چگونگی کنترل هزینه‌های عملیاتی توسط مدیران را اندازه‌گیری می‌کند و به-عنوان معیار مستقیم هزینه‌های نمایندگی به کار می‌رود؛ به این معنا که هرچه این نسبت بالاتر باشد، هزینه‌های نمایندگی نیز بالاتر خواهد بود.
۲. نسبت گردش دارایی‌ها، که معیاری از کیفیت مدیریت دارایی‌های شرکت‌ها است. این نسبت از تقسیم فروش سالانه به مجموع دارایی‌ها به دست می‌آید. نسبت گردش دارایی‌ها چگونگی بهره‌وری و استفاده از دارایی‌های شرکت به-وسیله مدیران برای ایجاد فروش بیشتر را اندازه‌گیری می‌کند. این نسبت به‌عنوان معیار معکوسی برای هزینه‌های نمایندگی به کار می‌رود. به این معنا که هر چه این نسبت بالاتر باشد، هزینه‌های نمایندگی نیز پایین‌تر خواهد بود.

نسبت کیوتوبین (فرصت‌های رشد)

این نسبت عموماً به‌عنوان معیاری از عملکرد مدیریت به کار می‌رود. اعتقاد بر این است که عملکرد ضعیف مدیریت، احتمالاً باعث اخذ تصمیم‌هایی می‌شود که هزینه‌های نمایندگی را افزایش خواهد داد. از این‌رو، نسبت کیوتوبین پایین‌تر که بیانگر عملکرد ضعیف مدیران است، نشان‌دهنده وجود مشکلات نمایندگی است. در این پژوهش مطابق با پژوهش‌های دوکاس و همکاران (۲۰۰۰)، مهدوی و منفردمه‌ارلویی (۱۳۹۰) و مهدوی و رضایی (۱۳۹۲) نسبت Q-توبین از طریق رابطه زیر محاسبه می‌شود^۲:

1. Ang et al.

۲. برای بررسی روش‌های مختلف محاسبه نسبت Q-توبین به نمازی و زراعت‌گری (۱۳۸۸) رجوع شود.

مدل (۹)

$$Q\text{-Tobin's} = [MVOCE + PSLV + BVOLTD - (BVOSHTA - BVOSHTL)] / TAS$$

متغیرهای کنترلی

به منظور کنترل سایر متغیرهایی که به نحوی در تجزیه و تحلیل مسأله پژوهش مؤثرند، متغیرهای کنترلی لازم با توجه به مرور متون به شرح زیر تعیین شدند:

۱. دوکاس و همکاران (۲۰۰۰) نشان دادند که شرکت‌های بزرگ‌تر با توجه به پیچیده بودن آن‌ها و مشکلات بیشتری که مالکان آن‌ها در به دست آوردن اطلاعات شرکت دارند، احتمالاً دارای هزینه نمایندگی بالایی می‌باشند. از آنجا، در این پژوهش نیز از متغیر اندازه شرکت به عنوان متغیر کنترلی استفاده شد. بنابراین، در پژوهش حاضر مشابه پژوهش نمازی و خوانسالار (۲۰۱۱) اندازه شرکت به وسیله لگاریتم طبیعی میانگین کل دارایی‌ها و کل فروش محاسبه شده است.

۲. نیکادانو^۱ و سمبنلی^۲ (۲۰۰۰) بیان کرده‌اند که نسبت بدهی می‌تواند بر مشکلات نمایندگی اثر بگذارد. بنابراین، در این پژوهش نیز از نسبت بدهی که از تقسیم کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها حاصل می‌شود، به عنوان متغیر کنترلی استفاده شد.

۳. فاما^۳ و جنسن (۱۹۸۳) نشان داده‌اند که انگیزه مدیران غیرموظف برای کسب شهرت، باعث بهبود نظارت بر مدیریت شرکت به دلیل حضور مدیران غیرموظف در هیأت مدیره می‌گردد و در نتیجه کاهش مشکلات نمایندگی را نیز در پی خواهد داشت. از این رو، در این پژوهش نیز از متغیر استقلال هیأت مدیره به عنوان متغیر کنترلی استفاده شده است. لازم به ذکر است که در این مطالعه مشابه پژوهش نمازی و منفرد مهارلویی (۱۳۹۰) استقلال هیأت مدیره از طریق نسبت اعضای غیرموظف به کل اعضای هیأت مدیره اندازه‌گیری می‌شود.

۴. چوآننگ و همکاران (۲۰۱۰) هم‌چنین بیان کرده‌اند که درصد سهام نگهداری شده توسط اولین سهامدار عمده (تمرکز مالکیت)، نیز از طریق کارایی حاکمیت شرکتی بر هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها تأثیر دارد. بنابراین، در این پژوهش نیز

1. Nicodano
2. Sembenelli
3. Fama

مشابه چوآننگ و همکاران (a,b,۲۰۱۰) از متغیر درصد سهام نگهداری شده توسط بزرگ‌ترین سهامدار به‌عنوان متغیر کنترلی استفاده شده است. جدول شماره ۱ متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش و نام اختصاری مربوط به هر یک را ارائه می‌دهد.

فرضیه‌های پژوهش

در راستای دستیابی به هدف‌های پژوهش در این مقاله، با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر طراحی و تدوین شده است:

۱. در شرکت‌هایی که کیفیت ارقام تعهدی بالا است، نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش آن‌ها پایین می‌باشد.
۲. در شرکت‌هایی که کیفیت ارقام تعهدی بالا است، نسبت گردش دارایی‌های آن‌ها نیز بالا می‌باشد.
۳. در شرکت‌هایی که کیفیت ارقام تعهدی بالا است، نسبت کیوتوبین آن‌ها نیز بالا می‌باشد.
۴. در شرکت‌هایی که اطلاعات دارای ویژگی مربوط بودن بالا است، نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش آن‌ها پایین می‌باشد.
۵. در شرکت‌هایی که اطلاعات دارای ویژگی مربوط بودن بالا است، نسبت گردش دارایی‌های آن‌ها نیز بالا می‌باشد.
۶. در شرکت‌هایی که اطلاعات دارای ویژگی مربوط بودن بالا است، نسبت کیوتوبین آن‌ها نیز بالا می‌باشد.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کمی است که از روش علمی ساخت و اثبات تجربی استفاده می‌کند و بر اساس فرضیه‌ها و طرح‌های پژوهش از قبل تعیین شده انجام می‌شود. از این دسته پژوهش‌ها زمانی استفاده می‌شود که معیار اندازه‌گیری داده‌ها کمی است و برای استخراج نتیجه‌ها از فن‌های آماری استفاده می‌شود (نمازی، ۱۳۸۲). به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، از روش کتابخانه‌ای استفاده شده است. در خصوص جمع‌آوری اطلاعات مربوط به بخش مبانی نظری و پیشینه پژوهش از کتب، مجلات و سایت‌های

تخصصی فارسی و انگلیسی استفاده شده است. اطلاعات مورد نیاز شرکت‌ها نیز از طریق نرم‌افزار تدبیر پرداز ۲ و سایت رسمی سازمان بورس اوراق بهادار گردآوری شده‌اند. در نهایت، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Excel نسخه ۲۰۰۷ آماده و سپس با استفاده از نرم-افزارهای SPSS نسخه ۱۹ و Eviews نسخه ۷ تجزیه و تحلیل انجام شده است.

جدول ۱. متغیرها و علائم اختصاری استفاده شده در مطالعه

نام اختصاری	نام متغیر	نام اختصاری	نام متغیر
ES	نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش	EQ1	کیفیت ارقام تعهدی
AC	معیارهای هزینه‌های نمایندگی	EQ2	کیفیت ارقام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد
Q-tobin	نسبت کیوتوبین	IR	مربوط بودن
Size	اندازه شرکت	Lev	نسبت بدهی
IB	استقلال هیأت مدیره	CO	تمرکز مالکیت
TA	کل ارقام تعهدی	RA	نسبت گردش دارایی‌ها
CFO	جریان‌های نقدی خالص ناشی از فعالیت‌های عملیاتی ^۱	TCA	کل ارقام تعهدی تقسیم شده بر میانگین کل دارایی‌ها
TAS	کل دارایی‌ها	Asset	میانگین کل دارایی‌ها
OP	سود عملیاتی	IBE	سود خالص بعد از کسر مالیات
MVOCE	ارزش بازار سهام عادی	FV	ارزش بازخورد سود
PE _B	مقدار باقیمانده مدل ۷	PE _A	مقدار باقیمانده مدل ۶
BVOLTD	ارزش دفتری بدهی‌های غیر جاری	PSLV	ارزش نقدشوندگی سهام ممتاز ^۲
BVOSHTL	ارزش دفتری بدهی‌های جاری	BVOSHTA	ارزش دفتری دارایی‌های جاری

۱- لازم به ذکر است که با توجه به متفاوت بودن نحوه محاسبه جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی طبق استانداردهای آمریکا با استانداردهای ایران، در این پژوهش مشابه پژوهش خواجهی و رضایی (۱۳۹۱) تعدیل لازم انجام شده است.

۲- با توجه به این که در بورس اوراق بهادار تهران سهام ممتاز منتشر نمی‌شود، در مدل شماره ۹ عملاً ارزش نقدشوندگی سهام ممتاز در پایان سال حذف می‌شود.

دوره مورد آزمون، جامعه و نمونه آماری

شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، جامعه آماری پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهند. در این پژوهش از نمونه‌گیری آماری استفاده نمی‌شود؛ اما شرایط زیر برای انتخاب نمونه قرار داده شده و نمونه به روش حذفی انتخاب شد:

۱. سال مالی شرکت منتهی به پایان اسفند ماه هر سال باشد.
 ۲. تغییر سال مالی در شرکت، در بازه زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۹ رخ نداده باشد.
 ۳. اطلاعات مالی مورد نیاز به منظور استخراج داده‌های مورد نیاز در دسترس باشد.
 ۴. تا پایان سال مالی ۱۳۸۱ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد.
 ۵. از آنجایی که برای محاسبه شاخص کیوتوین شرکت، ارزش بازار حقوق صاحبان سهام باید محاسبه شود، سهام شرکت در طول سه ماه آخر هر سال باید حداقل یک بار معامله شده باشد.
 ۶. جزء بانک‌ها و مؤسسات مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ و لیزینگ‌ها) نباشد؛ زیرا افشای اطلاعات مالی و ساختار-های راهبری شرکتی در آن‌ها متفاوت است.
- با توجه به بررسی‌های انجام شده، تعداد ۶۷ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۹ حائز شرایط بالا بوده و مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

روش آزمون فرضیه‌های پژوهش

این بخش به بررسی روش‌های آزمون فرضیه‌های پژوهش می‌پردازد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش داده‌های ترکیبی^۱ و جهت آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون حداقل مربعات عادی استفاده شد. در این راستا، در خصوص آزمون اثرات هر یک از متغیرهای کیفیت ارقام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات بر معیارهای هزینه‌های نمایندگی از مدل‌های رگرسیونی پایین استفاده شده است.

$$AC_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 EQ1_{i,t} + \alpha_2 XX_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۱۰)}$$

$$AC_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 EQ2_{i,t} + \alpha_2 XX_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۱۱)}$$

$$AC_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 IR_{i,t} + \alpha_2 XX_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۱۲)}$$

همچنین، در خصوص اثرات همزمان متغیرهای کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی بر هزینه‌های نمایندگی از مدل‌های رگرسیونی پایین استفاده شده است. لازم به ذکر است که هر یک از این مدل‌ها دارای سه مدل زیرمجموعه بر اساس هر یک از معیارهای هزینه‌های نمایندگی می‌باشد.

$$AC_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 EQ1_{i,t} + \alpha_2 IR_{i,t} + \alpha_3 XX_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۱۳)}$$

$$AC_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 EQ2_{i,t} + \alpha_2 IR_{i,t} + \alpha_3 XX_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۱۴)}$$

در مدل‌های بالا X_{it} نشان‌دهنده بردار متغیرهای کنترلی شامل اندازه شرکت (لگاریتم طبیعی میانگین کل دارایی‌ها و کل فروش)، نسبت بدهی، استقلال هیأت مدیره و تمرکز مالکیت می‌باشد. لازم به ذکر است که در خصوص بررسی ایستایی متغیرهای پژوهش، از آزمون ریشه واحد لوین، لین و چو استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی هدف پژوهش در این مقاله شش فرضیه طراحی و مورد آزمون قرار گرفت. نتایج آماری حاصل از آزمون این فرضیه‌ها در جدول‌های شماره ۲ تا ۸ ارائه شده است.

آمار توصیفی

جدول شماره ۲، آماره‌های توصیفی محاسبه شده، شامل میانگین، انحراف معیار، حداکثر و حداقل متغیرهای کیفیت اقلام تعهدی، کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد، مربوط بودن، نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی‌ها، نسبت کیوتوبین، اندازه شرکت، نسبت بدهی، استقلال هیأت مدیره و تمرکز مالکیت را برای سال‌های ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۹ نشان می‌دهد.

طبق اطلاعات جدول شماره ۲ متغیر مربوط بودن اطلاعات مالی (IR) دارای بالاترین میزان پراکندگی در بین متغیرهای پژوهش است. میزان میانگین متغیر نسبت گردش دارایی-ها (RA) نشان‌دهنده آن است که در شرکت‌های مورد مطالعه به طور میانگین نسبت گردش دارایی‌ها از یک بالاتر می‌باشد. افزون بر این، میزان میانگین نسبت بدهی (Lev)

نشان‌دهنده آن است که در حدود بیش از نیمی از دارایی‌های شرکت‌ها، از محل بدهی تأمین شده است. میزان آماره‌های مربوط به متغیر تمرکز مالکیت (CO) (درصد سهام اولین سهامدار عمده)، نشان‌دهنده آن است که در بورس اوراق بهادار تهران تمرکز مالکیت بالا و به‌طور میانگین بیش از نیمی از سهام شرکت‌ها متعلق به یک شخص حقیقی یا حقوقی است.

جدول ۲. آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

آماره متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
EQ1	۱۳۵۱۹۴/۱۴۳	۲۱۵۵۱۱/۴۲۴	۳۰۸۸۰۴/۹۶۱	۱۰۱۱۱/۶۳۲
EQ2	۶۶۳۸۸/۱۸۷	۲۱۲۶۷۱/۴۱۲	۲۵۰۳۹۵۱/۴۳۳	۱۹۴/۳۱۶
IR	۷۸۸۴۱/۸۲۱	۳۴۹۴۵۱/۳۵۰	۲۷۲۰۲۰۸/۷۶۱	-۳۹۴۶۳۷/۰۶۹
ES	۰/۰۹۱	۰/۰۹۴	۰/۸۱۵	۰
RA	۱/۰۶۲	۰/۴۶۶	۲/۴۸۵	۰/۱۱۲
Q-tobin	۳/۴۴۵	۱/۰۲۵	۱۱/۱۲۲	۰/۲۲۸
Size	۱۲/۸۶۳	۱/۵۵۷	۱۹/۲۹۷	۵/۵۸۲
Lev	۰/۶۵۷	۰/۱۶۴	۱/۳۶۱	۰/۱۰۳
IB	۰/۶۲۰	۰/۱۸۹	۱	۰
CO	۵۶/۳۵۵	۱۸/۰۴۷	۹۷/۸۰۰	۱۴/۴۶۰

ایستایی (پایایی) متغیرهای پژوهش

به‌منظور اطمینان از غیرکاذب بودن مدل‌های رگرسیونی مورد استفاده، در این بخش به بررسی ایستایی متغیرهای پژوهش پرداخته شده است. نتایج حاصل از بررسی پایایی متغیرهای پژوهش با استفاده از این آزمون در جدول شماره ۳ ارائه شده است. طبق اطلاعات این جدول، در کلیه متغیرهای مستقل، وابسته و کنترلی سطح معناداری آزمون ریشه واحد لوین، لین و چو، کوچک‌تر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده پایایی متغیرهای مورد استفاده است.

جدول ۳. نتایج حاصل از آزمون پایایی لوین، لین و چو

متغیرها	EQ1	EQ2	IR	ES	RA	Q-tobin	Size	Lev	IB	CO
آماره آزمون	-۲۰/۵۵۹	-۲۷/۴۷۷	-۴۷/۸۱۸	-۶۴۱/۵۶۸	-۱۸/۶۶۷	-۱۳/۵۲۸	-۱۰/۰۱۴	-۳/۶۷۵	-۱۶/۹۷۳	-۱۰۰/۸۰۵
سطح معناداری	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۰۰۰۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

آمار استنباطی

این بخش پس از بررسی نرمال بودن داده‌ها به آزمون فرضیه‌های پژوهش می‌پردازد. در جدول شماره ۴ نتایج حاصل از آزمون مدل‌های زیرمجموعه مدل شماره ۱۰ در خصوص آزمون فرضیه‌های اول تا سوم پژوهش ارائه شده است. با توجه به مقدار آماره‌های F مربوط به هر یک از سه مدل مورد آزمون، مندرج در جدول شماره ۴، در سطح کلیه شرکت‌ها که به ترتیب برابر با ۵/۳۹۸، ۱۴/۶۶۵ و ۱۱/۱۸۲ است، بیانگر معنادار بودن مدل‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. افزون‌بر این، مقدار آماره دوربین واتسون ارائه شده در جدول شماره ۴ در سطح کلیه شرکت‌ها که به ترتیب برابر با ۱/۶۶۱، ۱/۷۹۴ و ۱/۶۶۵ است، وجود خود همبستگی سریالی در اجزای اخلاقی رگرسیون را نشان نمی‌دهد.

در جدول شماره ۴ ضرائب مربوط به مدل‌های رگرسیونی حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش و سطح معناداری مربوط نیز ارائه شده است. طبق اطلاعات این جدول سطح معناداری مربوط به متغیر کیفیت اقلام تعهدی نشان‌دهنده آن است که بین کیفیت اقلام تعهدی و معیارهای هزینه‌های نمایندگی (شامل نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت کیوتوین) در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معکوس معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۵ نتایج حاصل از آزمون مدل‌های زیرمجموعه مدل شماره ۱۱ در خصوص آزمون فرضیه‌های اول تا سوم پژوهش را نشان می‌دهد. مقدار آماره‌های F مربوط به هر یک از سه مدل مورد آزمون، مندرج در جدول شماره ۵، در سطح کلیه شرکت‌ها، که به ترتیب برابر با ۴/۶۷۷، ۹/۰۷۳ و ۱۶/۱۱۶ است، بیانگر معنادار بودن مدل‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. افزون‌بر این، مقدار آماره دوربین واتسون ارائه شده در جدول شماره ۵ در سطح کلیه شرکت‌ها، که به ترتیب برابر با ۱/۶۷۶، ۱/۷۶۰ و ۱/۷۳۰ است، وجود خود همبستگی سریالی در اجزای اخلاقی رگرسیون را نشان نمی‌دهد.

جدول ۴. نتایج رگرسیونی حاصل از آزمون فرضیه‌های اول تا سوم با استفاده از کیفیت اقلام تعهدی

نسبت کیوتوبین		نسبت گردش دارایی‌ها		نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش		متغیرهای وابسته متغیرهای توضیحی
آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	
۷/۹۹۱ (۰/۰۰۰۵*)	۴/۱۱۶	۰/۷۰۷ (۰/۴۸۰)	۰/۱۶۲	۰/۷۴۴ (۰/۴۳۹)	۰/۰۳۸	مقدار ثابت
۶/۳۲۰ (۰/۰۰۰۵*)	-۶ ۱/۴۸۶×۱۰	۷/۷۹۰ (۰/۰۰۰۵*)	-۷ ۸/۱۶۵×۱۰	-۳/۱۰۳ (۰/۰۰۲*)	-۸ -۶/۹۵۵×۱۰	EQ1
-۰/۵۴۹ (۰/۵۸۳)	-۰/۰۱۸	-۴/۰۶۱ (۰/۰۰۰۵*)	-۰/۰۵۹	۲/۰۹۸ (۰/۰۳۵*)	۰/۰۰۶	Size
-۱/۳۷۷ (۰/۱۶۹)	-۰/۴۰۷	۱/۳۷۲ (۰/۱۷۱)	۰/۱۸۱	۱/۰۲۷ (۰/۳۰۵)	-۰/۰۲۹	Lev
۳/۰۸۰ (۰/۰۰۲*)	۰/۷۸۴	۰/۳۵۵ (۰/۷۲۳)	۰/۰۴۰	-۰/۷۴۸ (۰/۴۵۵)	-۰/۰۱۸	IB
۰/۳۶۰ (۰/۷۱۹)	۰/۰۰۱	۲/۳۹۱ (۰/۰۱۷*)	۰/۰۰۳	-۲/۱۶۲ (۰/۰۳۱*)	-۰/۰۰۱	CO
۰/۱۱۳	۰/۱۲۴	۰/۱۴۶	۰/۱۵۶	۰/۰۵۲	۰/۰۶۴	R ² و R ² _{adj}
۰/۰۰۰۵*	۱۱/۱۸۲	۰/۰۰۰۵*	۱۴/۶۶۵	۰/۰۰۰۵*	۵/۳۹۸	آماره F و سطح معناداری
۱/۶۶۵		۱/۷۹۴		۱/۶۶۱		آماره دورین واتسن

در جدول شماره ۵ ضرائب مربوط به مدل‌های رگرسیونی حاصل از آزمون فرضیه‌ها و سطح معناداری مربوط نیز ارائه شده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، سطح معناداری مربوط به متغیر کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد نشان‌دهنده آن است که بین کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و معیارهای هزینه‌های نمایندگی

(شامل نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت کیوتوبین) در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معکوس معناداری وجود دارد.

جدول ۵. نتایج رگرسیونی حاصل از آزمون فرضیه‌های فرعی اول تا سوم با استفاده از کیفیت ارقام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد

نسبت کیوتوبین		نسبت گردش دارایی‌ها		نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش		متغیرهای وابسته متغیرهای توضیحی
آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	
۹/۷۸۵ (۰/۰۰۰۵*)	۴/۸۵۰	۲/۲۲۳ (۰/۰۲۶*)	۰/۵۲۲	۰/۱۴۴ (۰/۸۸۵)	۰/۰۰۷	مقدار ثابت
۷/۹۸۴ (۰/۰۰۰۵*)	۱/۷۹۲×۱۰ ^{-۶}	۵/۷۸۶ (۰/۰۰۰۵*)	۶/۱۳۰×۱۰ ^{-۷}	-۲/۴۸۵ (۰/۰۱۳*)	-۵/۴۸۲×۱۰ ^{-۸}	EQ2
-۰/۸۹۷ (۰/۳۷۰)	-۰/۰۲۷	-۲/۲۲۷ (۰/۰۲۷*)	-۰/۰۳۲	۲/۹۱۸ (۰/۰۰۴*)	۰/۰۰۹	Size
-۳/۰۱۱ (۰/۰۰۳*)	-۰/۸۶۸	۰/۱۱۲ (۰/۹۱۱)	۰/۰۱۵	-۰/۴۱۷ (۰/۶۷۷)	-۰/۰۱۲	Lev
۲/۴۴۵ (۰/۰۱۵*)	۰/۶۰۸	۰/۲۰۱ (۰/۸۴۱)	۰/۰۲۴	-۰/۵۱۰ (۰/۶۱۰)	-۰/۰۱۲	IB
۰/۰۸۷ (۰/۹۳۱)	۰/۰۰۰۵	۲/۳۳۹ (۰/۰۲۰*)	۰/۰۰۳	-۲/۱۴۷ (۰/۰۳۲*)	-۰/۰۰۱	CO
۰/۱۵۹	۰/۱۶۹	۰/۰۹۱	۰/۱۰۳	۰/۰۴۴	۰/۰۵۶	R ² و R ² _{adj}
۰/۰۰۰۵*	۱۶/۱۱۶	۰/۰۰۰۵*	۹/۰۷۳	۰/۰۰۰۵*	۴/۶۷۷	آماره F و سطح معناداری
۱/۷۳۰		۱/۷۶۰		۱/۶۷۶		آماره دوربین واتسن

جدول شماره ۶ نتایج رگرسیونی حاصل از آزمون مدل‌های زیرمجموعه مدل شماره ۱۲ در خصوص آزمون فرضیه‌های چهارم تا ششم پژوهش را نشان می‌دهد. مقدار آماره-های F مربوط به هر یک از سه مدل مورد آزمون، مندرج در جدول شماره ۶، در سطح

کلیه شرکت‌ها، که به ترتیب برابر با ۵/۹۵۱، ۱۲/۴۴۵ و ۷/۹۸۲ است، بیانگر معنادار بودن مدل‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. افزون بر این، مقدار آماره دورین واتسن ارائه شده در جدول شماره ۶ در سطح کلیه شرکت‌ها، که به ترتیب برابر با ۱/۶۵۰، ۱/۸۸۹ و ۱/۷۷۰ است، وجود خود همبستگی سریالی در اجزای اخلاص رگرسیون را نشان نمی‌دهد.

جدول ۶. نتایج رگرسیونی حاصل از آزمون فرضیه‌های چهارم تا ششم

نسبت کیوتوین		نسبت گردش دارایی‌ها		نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش		متغیرهای وابسته / متغیرهای توضیحی
آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	
۸/۰۷۱ (۰/۰۰۰۵*)	۴/۲۳۰	۰/۸۲۳ (۰/۴۱۱)	۰/۱۹۱	۰/۸۲۹ (۰/۴۰۷)	۰/۰۴۱	مقدار ثابت
۴/۹۵۰ (۰/۰۰۰۵*)	^{-۷} ۷/۴۷۱×۱۰	۷/۰۶۳ (۰/۰۰۰۵*)	^{-۷} ۴/۷۲۳×۱۰	-۳/۵۰۴ (۰/۰۰۱*)	^{-۸} -۴/۹۳۵×۱۰	IR
-۰/۵۲۱ (۰/۶۰۲)	-۰/۰۱۸	-۴/۲۲۶ (۰/۰۰۰۵*)	-۰/۰۶۳	۱/۷۴۰ (۰/۰۸۳)	۰/۰۰۵	Size
-۲/۶۷۸ (۰/۰۰۸*)	-۰/۸۱۰	۰/۴۴۳ (۰/۶۵۸)	۰/۰۵۹	-۰/۲۰۵ (۰/۸۳۸)	-۰/۰۰۶	Lev
۲/۹۲۱ (۰/۰۰۴*)	۰/۷۵۷	۰/۲۱۶ (۰/۸۲۹)	۰/۰۲۵	-۰/۶۹۱ (۰/۴۹۰)	-۰/۰۱۷	IB
۰/۳۲۳ (۰/۷۴۷)	۰/۰۰۱	۲/۲۲۱ (۰/۰۲۷*)	۰/۰۰۳	-۲/۰۴۰ (۰/۰۴۲*)	-۰/۰۰۱	CO
۰/۰۸۰	۰/۰۹۲	۰/۱۲۵	۰/۱۳۶	۰/۰۵۸	۰/۰۷۰	R ² _{adj} و R ²
۰/۰۰۰۵*	۷/۹۸۲	۰/۰۰۰۵*	۱۲/۴۴۵	۰/۰۰۰۵*	۵/۹۵۱	آماره F و سطح معناداری
۱/۷۷۰		۱/۸۸۹		۱/۶۵۰		آماره دورین واتسن

در جدول شماره ۶ ضرائب مربوط به مدل‌های رگرسیونی حاصل از آزمون فرضیه‌ها و سطح معناداری مربوط نیز ارائه شده است. طبق اطلاعات این جدول، سطح معناداری مربوط به متغیر مربوط بودن اطلاعات مالی نشان‌دهنده آن است که بین مربوط بودن اطلاعات و معیارهای هزینه‌های نمایندگی (شامل نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت کیوتوبین) در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معکوس معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۷ اثرات همزمان کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات را بر معیارهای هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها نشان می‌دهند. مقدار آماره‌های F مربوط به هر یک از سه مدل مورد آزمون، مندرج در جدول شماره ۷، در سطح کلیه شرکت‌ها، که به ترتیب برابر با ۵/۶۸۹، ۱۶/۹۰۰ و ۱۱/۰۹۵ است، بیانگر معنادار بودن مدل‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. افزون‌بر این، مقدار آماره دوربین واتسون ارائه شده در جدول شماره ۷ در سطح کلیه شرکت‌ها، که به ترتیب برابر با ۱/۶۴۶، ۱/۷۸۰ و ۱/۵۵۴ است، وجود خود همبستگی سریالی در اجزای اخلال رگرسیون را نشان نمی‌دهد.

جدول شماره ۷ ضرائب مربوط به مدل‌های رگرسیونی حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش، با استفاده از حضور متغیرهای کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات در کنار یکدیگر و سطح معناداری مربوط را نیز ارائه می‌کند. طبق این جدول، سطح معناداری مربوط به متغیرهای کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی نشان‌دهنده آن است که بین کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات با معیارهای هزینه‌های نمایندگی (شامل نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت کیوتوبین) در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معکوس معناداری وجود دارد.

جدول ۷. نتایج رگرسیونی حاصل از آزمون اثرات همزمان کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن بر هزینه‌های نمایندگی

نسبت کیوتوین		نسبت گردش دارایی‌ها		نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش		متغیرهای وابسته متغیرهای توضیحی
آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	
۷/۶۴۹ (۰/۰۰۰۵*)	۳/۹۴۴	۰/۱۹۲ (۰/۸۴۸)	۰/۰۴۳	۱/۰۵۸ (۰/۲۹۱)	۰/۰۵۲	مقدار ثابت
۴/۹۳۱ (۰/۰۰۰۵*)	-۶ ۱/۲۲۳×۱۰	۵/۸۳۰ (۰/۰۰۰۵*)	-۷ ۶/۳۳۲×۱۰	-۲/۰۳۵ (۰/۰۴۳*)	-۸ -۴/۸۲۶×۱۰	EQ1
۳/۰۷۶ (۰/۰۰۲*)	-۷ ۴/۸۰۷×۱۰	۴/۸۸۳ (۰/۰۰۰۵*)	-۷ ۳/۳۴۳×۱۰	-۲/۵۹۸ (۰/۰۱۰*)	-۸ -۳/۸۸۴×۱۰	IR
-۱/۲۹۴ (۰/۱۹۶)	-۰/۰۴۳	-۵/۲۴۹ (۰/۰۰۰۵*)	-۰/۰۷۶	۱/۴۱۰ (۰/۱۵۹)	۰/۰۰۴	Size
-۱/۹۵۲ (۰/۰۵۲)	-۰/۵۸۱	۰/۴۵۶ (۰/۶۴۹)	۰/۰۵۹	-۰/۵۲۱ (۰/۶۰۲)	-۰/۰۱۵	Lev
۳/۰۷۶ (۰/۰۰۲*)	۰/۷۷۵	۰/۳۰۸ (۰/۷۵۸)	۰/۰۳۴	-۰/۷۲۳ (۰/۴۷۰)	-۰/۰۱۷	IB
۰/۱۰۴ (۰/۹۱۷)	۰/۰۰۰۵	۲/۰۴۰ (۰/۰۴۲*)	۰/۰۰۲	-۱/۹۵۲ (۰/۰۵۲)	-۰/۰۰۱	CO
۰/۱۳۱	۰/۱۴۴	۰/۱۹۲	۰/۲۰۴	۰/۰۶۶	۰/۰۸۰	R ² و R ² _{adj}
۰/۰۰۰۵*	۱۱/۰۹۵	۰/۰۰۰۵*	۱۶/۹۰۰	۰/۰۰۰۵*	۵/۶۸۹	آماره F و سطح معناداری
۱/۵۵۴		۱/۷۸۰		۱/۶۴۶		آماره دورین واتسن

جدول شماره ۸ اثرات همزمان کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و مربوط بودن اطلاعات را بر معیارهای هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها نشان می‌دهد. مقدار آماره‌های F مربوط به هر یک از سه مدل مورد آزمون، مندرج در جدول شماره ۸، در سطح کلیه شرکت‌ها، که به ترتیب برابر با ۵/۵۸۰، ۱۴/۷۲۹ و ۱۶/۲۸۵ است، بیانگر معنادار

بودن مدل‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. افزون بر این، مقدار آماره دوربین واتسون ارائه شده در جدول شماره ۸ در سطح کلیه شرکت‌ها، که به ترتیب برابر با ۱/۶۴۱، ۱/۸۶۶ و ۱/۶۶۱ است، وجود خود همبستگی سریالی در اجزای اخلال رگرسیون را نشان نمی‌دهد.

جدول ۸. نتایج رگرسیونی حاصل از آزمون اثرات همزمان کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و مربوط بودن بر هزینه‌های نمایندگی

نسبت کیوتوبین		نسبت گردش دارایی‌ها		نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش		متغیرهای وابسته متغیرهای توضیحی
آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	آماره t (sig)	ضرائب	
۹/۱۵۵ (۰/۰۰۰۵*)	۴/۵۲۹	۱/۲۴۰ (۰/۲۱۶)	۰/۲۸۱	۰/۶۷۳ (۰/۵۰۱)	۰/۰۳۳	مقدار ثابت
۷/۲۵۳ (۰/۰۰۰۵*)	۱/۶۳۰×۱۰ ^{-۶}	۴/۷۶۸ (۰/۰۰۰۵*)	۴/۹۱۶×۱۰ ^{-۷}	-۱/۸۸۰ (۰/۰۶۱)	-۴/۱۷۹×۱۰ ^{-۸}	EQ2
۳/۷۹۵ (۰/۰۰۰۵*)	۵/۴۸۶×۱۰ ^{-۷}	۶/۲۲۰ (۰/۰۰۰۵*)	۴/۱۲۴×۱۰ ^{-۷}	-۳/۰۹۶ (۰/۰۰۲*)	-۴/۴۲۶×۱۰ ^{-۸}	IR
-۰/۳۵۹ (۰/۷۲۰)	-۰/۰۱۱	-۴/۲۱۰ (۰/۰۰۰۵*)	-۰/۰۶۱	۱/۷۹۵ (۰/۰۷۳)	۰/۰۰۶	Size
-۳/۵۱۵ (۰/۰۰۰۵*)	-۱/۰۰۵	۰/۹۰۰ (۰/۳۶۹)	۰/۱۱۸	-۰/۰۲۹ (۰/۹۷۷)	-۰/۰۰۱	Lev
۲/۵۱۷ (۰/۰۱۲*)	۰/۶۱۶	۰/۱۶۰ (۰/۸۷۳)	۰/۰۱۸	-۰/۵۴۱ (۰/۵۸۹)	-۰/۰۱۳	IB
-۰/۲۴۹ (۰/۸۰۳)	-۰/۰۰۱	۱/۸۸۵ (۰/۰۶۰)	۰/۰۰۲	-۱/۸۸۶ (۰/۰۶۰)	-۰/۰۰۰۵	CO
۰/۱۸۶	۰/۱۹۸	۰/۱۷۰	۰/۱۸۳	۰/۰۶۴	۰/۰۷۸	R ² _{adj} و R ²
۰/۰۰۰۵*	۱۶/۲۸۵	۰/۰۰۰۵*	۱۴/۷۲۹	۰/۰۰۰۵*	۵/۵۸۰	آماره F و سطح معناداری
۱/۶۶۱		۱/۸۶۶		۱/۶۴۱		آماره دوربین واتسن

جدول شماره ۸ ضرائب مربوط به مدل‌های رگرسیونی حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از حضور متغیرهای کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و مربوط بودن اطلاعات در کنار یکدیگر و سطح معناداری مربوط را نیز ارائه می‌نماید. طبق این جدول، سطح معناداری مربوط به متغیر مربوط بودن اطلاعات مالی نشان‌دهنده آن است که بین مربوط بودن اطلاعات و معیارهای هزینه‌های نمایندگی (شامل نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت کیوتوبین) در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معکوس معناداری وجود دارد. هم‌چنین، بین کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و معیارهای هزینه‌های نمایندگی (شامل نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت کیوتوبین) در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معکوس معناداری وجود دارد، اما رابطه بین کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش از لحاظ آماری در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار نمی‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به این که در روابط نمایندگی، اطلاعات نقش اساسی ایفا می‌کند؛ بنابراین، باید نقش اطلاعات مالی و ارائه با کیفیت آن از جنبه‌های مختلف و اثرات آن بر هزینه‌های نمایندگی به خوبی شناسایی و مورد توجه قرار گیرند. لذا، براساس مطالب پیش‌گفته مبنی بر اهمیت اطلاعات و نقش کیفیت در عملکرد و کارایی آن، پژوهش حاضر به بررسی تجربی اثرات کیفیت اقلام تعهدی و مربوط بودن اطلاعات مالی ارائه شده از طریق صورت‌های مالی بر هزینه‌های نمایندگی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است.

نتایج پژوهش حاضر با استفاده از داده‌های مربوط به ۶۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۹ نشان داد که به‌طور کلی بین کیفیت اقلام تعهدی و نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش رابطه منفی معناداری وجود دارد. هم‌چنین، در کلیه مدل‌های مورد آزمون به‌جز یک مورد که شامل متغیر کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد (به‌عنوان جانشینی برای متغیر کیفیت اقلام تعهدی) می‌باشند، بین کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش رابطه منفی معناداری وجود دارد. لازم به‌ذکر است که متغیر کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد با وجود متغیر مربوط بودن اطلاعات مالی دارای رابطه معناداری با

نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش نمی‌باشد. عدم معناداری رابطه بین متغیر کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش با وجود متغیر مربوط بودن اطلاعات مالی در مدل، با توجه به سطح معناداری ضعیف رابطه بین کیفیت اقلام تعهدی و نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش در حضور متغیر مربوط بودن اطلاعات مالی در مدل قابل توجیه است (جدول شماره ۷ را ببینید). به‌طور کلی رابطه منفی بین متغیرهای کیفیت اقلام تعهدی و کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد با نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش به این معنا است که با افزایش کیفیت اقلام تعهدی و کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین، نمی‌توان فرضیه اول پژوهش را با سطح اطمینان قابل قبولی رد کرد.

نتایج آزمون مدل‌های رگرسیونی مرتبط با آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد که بین کیفیت اقلام تعهدی و نسبت گردش دارایی‌ها رابطه مثبت معناداری وجود دارد. هم‌چنین، در مدل‌های مورد آزمون که دارای متغیر کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد است، بین کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و نسبت گردش دارایی‌ها رابطه مثبت معناداری وجود دارد. این رابطه به این معنا است که با افزایش کیفیت اقلام تعهدی و کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین، نمی‌توان فرضیه دوم پژوهش را نیز با سطح اطمینان قابل قبولی رد کرد. نتایج فرضیه سوم پژوهش نیز نشان داد که در کلیه مدل‌های مورد آزمون رابطه بین کیفیت اقلام تعهدی و نسبت کیوتوبین رابطه مثبت معناداری وجود دارد. هم‌چنین، در مدل‌های مورد آزمون که دارای متغیر کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد است، بین کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد و نسبت کیوتوبین رابطه مثبت معناداری وجود دارد. این رابطه به این معنا است که با افزایش کیفیت اقلام تعهدی و کیفیت اقلام تعهدی اصلاح شده بر اساس عملکرد، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین، نمی‌توان فرضیه فرعی سوم پژوهش را نیز با سطح اطمینان قابل قبولی رد کرد. نتایج حاصل از آزمون سه فرضیه اول ناشی از این موضوع است که افزایش دقت اطلاعات مالی در توانایی اجزای سود تعهدی حسابداری برای پیش‌بینی جریان‌های نقدی مورد انتظار آینده منجر به افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران گردیده و در نهایت باعث کاهش تعارضات نمایندگی می‌شود.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه فرعی چهارم نیز نشان داد که در کلیه مدل‌های مورد آزمون که دارای متغیر مربوط بودن اطلاعات است، بین مربوط بودن اطلاعات و نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش رابطه منفی معناداری وجود دارد. در مجموع، وجود رابطه منفی بین متغیر مربوط بودن اطلاعات و نسبت هزینه‌های عملیاتی به فروش مبین این موضوع است که با افزایش میزان مربوط بودن اطلاعات، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین، نمی‌توان فرضیه چهارم پژوهش را با سطح اطمینان قابل قبولی رد کرد. در تمام مدل‌های مورد آزمون در خصوص بررسی فرضیه پنجم بین مربوط بودن اطلاعات و نسبت گردش دارایی‌ها رابطه مثبت معناداری وجود دارد. این رابطه به این معنا است که با افزایش میزان مربوط بودن اطلاعات مالی، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین، نمی‌توان فرضیه پنجم پژوهش را نیز با سطح اطمینان قابل قبولی رد کرد. در نهایت، نتایج مرتبط با آزمون فرضیه ششم نیز نشان داد که در کلیه مدل‌های مرتبط با آزمون این فرضیه، بین مربوط بودن اطلاعات مالی و نسبت کیوتوین رابطه مثبت معناداری وجود دارد. وجود این رابطه مثبت گواه این موضوع است که با افزایش مربوط بودن اطلاعات، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین، نمی‌توان فرضیه ششم پژوهش را نیز با سطح اطمینان قابل قبولی رد کرد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های چهارم، پنجم و ششم نیز همان‌طور که پیش‌بینی می‌شد، می‌تواند ناشی از این موضوع باشد که وجود یک مجموعه کامل از اطلاعات مالی در قالب مجموعه کامل صورت‌های مالی، که دارای ارزش پیش‌بینی‌کنندگی و ارزش بازخورد بالایی باشند، باعث ایجاد حس اعتماد در سرمایه‌گذاران نسبت به عملکرد مدیریت شرکت‌ها گردیده و ارائه این اطلاعات شفاف از سوی آنها منجر به استفاده کمتر سرمایه‌گذاران از ابزارهای نظارت بر عملکرد و کارایی مدیریت از طریق راه‌های پرهزینه گردیده است.

نتایج حاصل از آزمون مدل‌های رگرسیونی این پژوهش در خصوص آزمون فرضیه‌های پژوهش و دستیابی به اهداف آن، را می‌توان به‌طور کلی سازگار با مبانی نظری پژوهش دانست. همچنین، مقایسه نتایج این مطالعه با یافته‌های سایر پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، نشان می‌دهد که شواهد پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های انجام شده به وسیله چوانگک و همکاران (۲۰۱۰، a, b)، وی و چونیان (۲۰۱۰)، ایدلن و همکاران (۲۰۱۱) و هوآننگ و ژانگ (۲۰۱۲) مطابقت کامل دارد.

منابع

- اعتمادی، حسین؛ باباجانی، جعفر؛ آذر، عادل؛ و زهرا دیانتی دیلمی (۱۳۸۸). «تأثیر فرهنگ سازمانی، تمرکز مالکیت و ساختار مالکیت بر کیفیت اطلاعات مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». *فصلنامه علوم مدیریت ایران*، شماره ۱۵، صص ۵۹-۸۵.
- حساس یگانه، یحیی و فرشید خیرالهی (۱۳۸۷). «حاکمیت شرکتی و شفافیت». *حسابدار*، شماره ۲۰۳، صص ۷۴-۷۹.
- حساس یگانه، یحیی و ولی نادى قمی (۱۳۸۵). «نقش شفافیت در اثربخشی حاکمیت شرکتی». *حسابدار*، شماره ۱۷۹، صص ۳۲-۳۷.
- خواجوی، شکراله و غلامرضا رضایی (۱۳۹۱). «بررسی اثرات مدیریت سود بر سیاست تقسیم سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». *فصلنامه حسابداری مالی*، شماره ۱۴، صص ۲۷-۵۰.
- رستمیان، فروغ؛ خدائی وله‌زاده، محمد؛ و مجتبی حیدر (۱۳۹۰). «رابطه ویژگی‌های کیفیت سود و عملکرد». *پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی*، سال سوم، شماره ۱۲، صص ۷۹-۱۱۱.
- مشایخی، بیتا و مهدی محمدآبادی (۱۳۹۰). «رابطه مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی با کیفیت سود». *مجله پژوهش‌های حسابداری مالی*، سال سوم، شماره دوم، صص ۱۷-۳۲.
- مهدوی، غلامحسین و غلامرضا رضایی (۱۳۹۲). «بررسی اثرات کیفیت گزارشگری مالی بر سیاست تقسیم سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». *فصلنامه پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی*، سال پنجم، شماره ۱۷، صص ۱-۳۲.
- مهدوی، غلامحسین و محمد منفرد مهارلویی (۱۳۹۰). «ترکیب هیأت مدیره و هزینه‌های نمایندگی (بررسی مفروضات تئوری مباشرت در شرکت‌های ایرانی)». *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، شماره ۱۰، صص ۱-۱۹.
- نمازی، محمد (۱۳۸۲). «نقش پژوهش‌های کیفی در علوم انسانی». *مجله جغرافیا و توسعه*، شماره ۱، صص ۶۳-۸۷.
- نمازی، محمد (۱۳۸۴). «بررسی کاربردهای تئوری نمایندگی در حسابداری مدیریت». *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، شماره ۴۳، صص ۱۴۷-۱۶۴.

- نمازی، محمد و رامین زراعت‌گری (۱۳۸۸). «بررسی کاربرد نسبت Q-توبین و مقایسه آن با سایر معیارهای ارزیابی عملکرد مدیران در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». *مجله پیشرفت‌های حسابداری*، شماره ۱، صص. ۲۳۱-۲۶۲.
- نمازی، محمد و محمد منفرد مهارلویی (۱۳۹۰). «بررسی تأثیر حدود عملیات شرکت بر ساختار هیأت مدیره (مورد مطالعه: شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران)». *دانش حسابداری*، شماره ۷، صص. ۷-۲۵.
- AbuRaya, R. K (2012). "The Relationship between Corporate Governance and Environmental Disclosure: UK Evidence". *Ph.D Dissertation*, Durham University.
- Affleck-Graves, J.; Callahan, C. M.; and N. Chipalkatti (2002). "Earnings Predictability, Information Asymmetry, and Market Liquidity". *Journal of Accounting Research*, Vol. 40, No. 3, pp. 561-583.
- Ang, J.; Cole, R.; and J. Lin (2000). "Agency Costs and Ownership Structure". *The Journal of Finance*, Vol. 55, No. 1, pp. 81-106.
- Ball, R.; Robin, A.; and J. S. Wu (2003). "Incentives Versus Standards: Properties of Accounting Income in Four East Asian countries". *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 36, No. 1-3, pp. 235-270.
- Beaudoin, C. A (2008). "Earnings Management: The Role of the Agency Problem and Corporate Social Responsibility". *Ph.D Dissertation*, Drexel University.
- Booth, P. and A. K. D. Schulz (2004). "The Impact of an Ethical Environment on Managers' Project Evaluation Judgments Under Agency Problem Conditions". *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 29, No. 5-6, pp. 473-488.
- Bushman, R. and A. Smith (2001). "Financial accounting information and corporate governance". *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 32, No. 1-3, pp. 237-333.
- Chen, F., Hope, O. K., Li, Q. and Wang, X. (2010). "Financial Reporting Quality and Investment Efficiency of Private Firms in Emerging Markets", Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1635425>, Available online 7 July 2010.
- Cheng, P.; Man, P.; and C. H. Yi (2013). "The impact of product market competition on earnings quality". *Accounting and Finance*, Vol. 53, No. 1, pp. 137-162.
- Chuang, L.; Xiuhong, L.; and L. Zhang (2010a). "Earnings Quality and the Agency Costs of Controlling Shareholder". *International Conference on E-Business and E-Government*, pp. 5132-5135.
- Chuang, L.; Xiuhong, L.; and L. Zhu (2010b). "Earnings Quality and the Agency Costs of Managerial Discretion—the Corporate

- Governance Effect of Accounting Information”. *International Conference on E-Business and E-Government*, pp. 3924-3927.
- Cohen, D. A. (2003). “Quality of financial reporting choice: Determinants and Economic Consequences”. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=422581>, Available online 11 August 2003.
- Dechow, P. and I. Dichev (2002). “The Quality of Accruals and Earnings: the Role of Accrual Estimation Errors”. *The Accounting Review*, Vol. 77, PP. 35-59.
- Dey, A (2008). “Corporate Governance and Agency Conflicts”. *Journal of Accounting Research*, Vol. 46, No. 5, pp. 1143-1181.
- Doukas, J. A.; Kim, C.; and C. Pantzalis (2000). “Security Analysis, Agency Costs and Company Characteristics”. *Financial Analysts Journal*, Vol. 56, No. 6, pp. 54-63.
- Edelen, R. M.; Evans, R.; and G. B. Kadlec (2011). “Disclosure and Agency Conflict in Delegated Investment Management: Evidence from Mutual Fund Commission Bundling”. Available at: <http://ssrn.com/abstract=1108768>. Available online 26 March 2008.
- Fama, E. F. and M. C. Jensen (1983). “The Separation of Ownership and Control”. *The Journal of Law and Economics*, Vol. 26, No. 2, pp. 25-301.
- Firth, M.; Fung, P. M. Y.; and O. M.; Rui (2008). “Ownership, Governance Mechanisms, and Agency Costs in China’s Listed Firms”. *Journal of Asset Management*, Vol. 9, No. 2, pp. 90-101.
- Harrell, A. and P. D. Harrison (1994). “An incentive to shirk, privately held information, and managers’ project evaluation decisions”. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 19, No. 7, pp. 569-577.
- Harrison, P. D. and A. Harrell (1993). “Impact of “Adverse Selection” on Managers’ Project Evaluation Decisions”. *Academy of Management Journal*, Vol. 36, No. 3, pp. 635-643.
- Hill, C. W. and T. M. Jones (1992). “Stakeholder-Agency Theory”. *Journal of Management Studies*, Vol. 29, No. 2, pp. 131-154.
- Huang, P. and Y. Zhang (2012). “Does Enhanced Disclosure Really Reduce Agency Costs? Evidence from the Diversion of Corporate Resources”. *The Accounting Review*, Vol. 87, No. 1, pp. 199-229.
- Hunton, J. E.; Libby, R.; C. L. Mazza (2006). “Financial Reporting Transparency and Earnings Management”. *The Accounting Review* Vol. 81, No. 1, pp. 135-157.
- Imhoff, E. A (2003). “Accounting Quality, Auditing and Corporate Governance” Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=374380>, Available online 2 March 2003.

- Jelinek, K. and P. S. Stuerke (2009). "The Nonlinear Relation Between Agency Costs and Managerial Equity Ownership, Evidence of Decreasing Benefits of Increasing Ownership". *International Journal of Managerial Finance*, Vol. 5, No. 2, pp. 156-178.
- Jensen, M. C. and W. H. Meckling (1976). "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs, and Ownership Structure". *Journal of Financial Economics*, Vol. 3, No. 4, pp. 305-360.
- Man, P. H. Y (2010). "The Impact of Product Market Competition on Earnings Quality". *Ph.D Dissertation*, The Hong Kong Polytechnic University.
- Mikhail, M., Walther, B. and Willis, R. (1999). "Dividend Challenged Earning Quality", Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=170559>, Available online 22 August 1999.
- Namazi, M (1985). "Theoretical Development of Principal-Agent Employment Contract in Accounting: The State of the Art". *Journal of Accounting Literature*, Vol. 4, pp. 113-163.
- Namazi, M. and E. Khansalar (2011). "An Investigation of the Income Smoothing Behavior of Growth and Value Firms (Case Study: Tehran Stock Exchange Market)". *International Business Research*, Vol. 4, No. 4, pp. 84-93.
- Nicodano, G. and A. Sembenelli (2000). "Private Benefits, Block Transaction Premiums and Ownership Structure". Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=212248>, Available online 3 April 2000.
- Pincus, M (1983). "Information Characteristics of Earnings Announcements and Stock Market Behaviour". *The Accounting Review*, Vol. 21, No. 1, pp. 155-183.
- Pownall, G. and K. Schipper (1999). "Implications of Accounting Research for the SEC's Consideration of International Accounting Standards for U.S. Securities Offerings". *Accounting Horizons*, Vol. 13, No. 3, pp. 259-280.
- Tuttle, B.; Harrell, A.; and P. D. Harrison. (1997). "Moral Hazard, Ethical Considerations, and the Decision to Implement an Information System". *Journal of Management Information Systems* Vol. 13, No. 4, pp. 7-27.
- Watts, R. and J. Zimmerman (1986). *Positive Accounting Theory*. Englewood Cliffs, N. J., Prentice-Hall.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی